

QUADERNS GADESO

ANÀLISI DE LA REALITAT SOCIOECONÒMICA DE LES ILLES BALEARS. Nº 16. NOVEMBRE 2002

PEDAGOGIA

Entenem per pedagogia la capacitat de fer assumible la informació, i seria per aquí on comença a ballar la taula. D'ençà d'un temps els ciutadans s'han avesat a sentir el terme "sostenibilitat", ho han escoltat a les notícies, a les paraules dels polítics i fins i tot a les tertúlies més quotidianes, però potser no han entès ben bé de què va tot això, que per fer possible aquest objectiu tan necessari hem de començar a veure el món com un sol organisme, on totes les parts que el formen estan relacionades i són dependents unes de les altres.

Tot això es veu a les dades que acompanyen el quadern. Els ciutadans donen molta d'importància a l'àmbit medi ambiental, després situen el camp sociocultural i finalment el socioeconòmic. El problema de tot plegat és que assimilen medi ambient a la presència de zones verdes dins els seus espais urbans o a la conservació d'àrees naturals de gran valor paisatgístic, quan el medi ambient és una cosa molt més global, és tot allò que ens envolta; és l'aire, les persones i el sòl, i que per tant, les ciutats, les carreteres, les cases i el fons també formen part del medi ambient.

Cal fer veure als ciutadans que el camí per a assolir un medi ambient sostenible passa per canviar les pautes de l'activitat humana (economia) baratant la màxima del benefici per la de tancar els cicles dels recursos, i continua amb la necessitat de construir una societat més equilibrada i justa, on cada individu que la forma pugui sentir-se a gust dins ella. Han d'entendre que ells també formen part d'aquest projecte, encara més, són el component que ha de fer funcionar la fórmula de la sostenibilitat, però per tal que creguin en tot això no és suficient amb un bombardeig d'informació, cal que mitjançant la pedagogia aquesta informació esdevengui útil.

LA SOSTENIBILITAT I ELS CIUTADANS DE LES ILLES

Els habitants de les Illes donen una elevada importància a les accions que ens han de conduir cap a la sostenibilitat. La problemàtica sorgeix si atenem a la gran distància que hi ha entre aquest nivell d'importància i el seu grau de satisfacció i implicació.

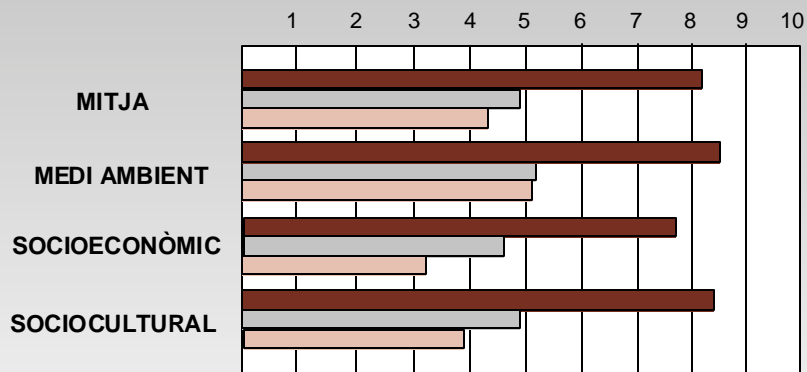
S'observa, fet generalitzat en els diferents àmbits, que ens trobam enfora d'una situació idònia, on els camins de la importància que donam a un fet, i la satisfacció que tenim del mateix, són coincidents.

Per tant cal cercar solucions a aquesta situació, però observam que la resposta per tal de fer més lleu aquesta situació sembla que no sorgirà, almanco a curt termini, de la iniciativa popular, ja que el nivell d'implicació que demostren sembla insuficient.

Aquest baix nivell d'implicació és alarquant sobretot en el camp socioeconòmic, on la gent mostra molt poc interès per implicar-se. També és preocupant en l'àmbit sociocultural, amb nivells molt baixos d'implicació. Sols és en l'aspecte medi ambiental on la gent està més decidida a prendre mesures per tal d'adaptar la satisfacció que tenen envers aquest tema a la importància que l'hi atorguen.

Resulta interessant observar com els principals problemes percebuts pels ciutadans de les Illes - quadern nº15, octubre 2002-, com les comunicacions, la immigració, la inseguretat, l'habitatge i d'altres, coincideixen amb l'àmbit socioeconòmic i sociocultural, on el grau de satisfacció és més baix, en relació a l'àmbit medi ambiental.

NIVELLS D'IMPORTÀNCIA, DE SATISFACCIÓ I D'IMPLICACIÓ

	Mitja	Medi Ambient	Socioeconòmic	Sociocultural
■ Importància	8,05	8,29	7,71	8,14
■ Satisfacció	4,81	5,11	4,5	4,83
■ Implicació	4,12	5,01	3,07	3,81

Font: Els ciutadans i la sostenibilitat a les Illes Balears. Conselleria Medi Ambient. G.B.
Elaboració: GADESO

LA PERCEPCIÓ CIUTADANA

IMPORTÀNCIA	SATISFACCIÓ
<p><u>Més important</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Protegir, conservar i gestionar espais naturals 8.88 - Garantir nivells alts de qualitat de vida 8.76 - Ús racional d'aigua 8.69 - Tractament integral de residus sòlids 8.47 	<p><u>Més satisfactori</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mantenir les característiques tradicionals pròpies dels pobles 5.94 - Protegir, conservar i gestionar espais naturals 5.65 - Tractament integral de residus sòlids 5.54 - Ús racional d'aigua 5.26
<p><u>Menys important</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Descentralitzar els equipaments i serveis públics per comarques 7.37 - Sol rústic (ús turístic, quota...) 7.42 - Regeneració de platges 7.42 - Establir nous polígons industrials sense impacte a l'estructura dels pobles i del medi ambient 7.56 	<p><u>Menys satisfactori</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Entrada de nous immigrants. Promoure accions d'integració 4.03 - Promoure activitats econòmiques distintes de turisme i construcció 4.16 - Sol rústic (ús turístic, quotes...) 4.31 - L'augment de les places turístiques 4.52

Font: Els ciutadans i la sostenibilitat a les Illes Balears. Conselleria Medi Ambient. G.B.
Elaboració: GADESO

En el següent apartat s'intenta presentar la percepció que tenen els ciutadans de les Illes en relació a una sèrie de línies estratègiques que en principi ens haurien d'encaminar cap a la sostenibilitat. Aquests han valorat la importància i satisfacció que tenen envers aquests punts.

Dels resultats obtinguts, un fet interessant és la coincidència que hi ha entre les línies estratègiques considerades com més importants i els punts on la població està més satisfeta. Això en principi és un factor positiu encara que la distància entre la importància i la satisfacció continua essent massa elevada. Cal observar que gairebé totes les actuacions estan relacionades amb el medi ambient principalment amb la manipulació i manteniment dels recursos naturals, per tant aquests són temes que importen a la societat, però, que en certa manera, veuen que s'està actuant entorn a ells i per tant es troben mitjanament satisfets. En resum diríem que la societat vol gaudir d'una elevada qualitat de vida, però anant alerta amb la utilització dels recursos naturals, especialment un bé com l'aigua que ha conscienciat als ciutadans pel seu volum limitat.

El panorama canvia totalment si observem els punts valorats amb menys importància i satisfacció. Aquests ja no coincideixen com els anteriors. Com es pot observar els punts relacionats amb l'ordenació del territori, com són la localització dels serveis públics i els equipaments o l'ús del sòl rústic, són els menys importants pels ciutadans de les illes. Crida l'atenció que un punt com és la regeneració de platges, que ha estat motiu de conflicte entre administracions, no té gaire importància pel ciutadà del carrer.

Pel que fa als temes percebuts amb menys satisfacció resulta interessant observar com temàtiques que han esdevingudes conflictives en els darrers temps, com és ara la immigració, la construcció en sòl rústic o la crisi econòmica, són els punts amb els que, lògicament, els ciutadans es troben menys satisfets, en part degut al bombardeig mediàtic que han sofert. A més tots aquests punts tenen una vessant econòmica molt accentuada i per tant la gent és troba insatisfeta amb el model econòmic de les illes, veuen que no s'han diversificat les activitats i que l'augment de les places turístiques s'atura.

Els punts considerats menys importants ens recorden que l'actual societat està assentada sobre unes bases que han estat assumides per gran part de la població, aquest tret es demostra amb la poca importància que es dona al fet de descentralitzar els equipaments i serveis públics, donant a entendre que la gent accepta, en certa manera, les necessitats de mobilitat i desplaçament per satisfer els seus interessos.

Crida l'atenció la satisfacció que demostra la ciutadania en relació al manteniment de les característiques tradicionals pròpies dels pobles, tret que en la realitat podria ser molt discutible, però que en la percepció de la gent sembla ser correcte.

Per acabar cal esmentar l'ambigüitat d'alguns dels resultats. Fem referència a dos punts, com són la immigració i el sòl rústic, on les respostes aportades en relació a la satisfacció percebuda pels ciutadans poden ser contradictòries entre elles, ja que engloba dins un mateix resultat opinions totalment enfrontades entre si. Per tant podem saber que són punts conflictius però és difícil interpretar aquests resultats.

LA IMPLICACIÓ DELS CIUTADANS

Dins el nou paradigma de la globalització o mundialització, esdevé cada cop més important crear comunitats ben estructurades, la necessitat de formar teixit social per tal d'afrontar els canvis d'una forma correcta i participativa i no individual i submissa. Els ciutadans han de ser conscients d'aquest fet i no poden deixar el seu futur en mans de les institucions i altres agents. Han de voler ser una ciutadania activa que es preocupa pel seus problemes i no deixar que d'altres ho diguin tot per ells. El poble illenc no demostra la capacitat associativa necessària per tal d'adaptar-se als canvis i formar-hi part. Aquest fet és un entrebanc alhora d'implantar projectes de conjunt com és el cas de la sostenibilitat.

Per tal d'aconseguir la fita de la sostenibilitat és totalment necessari que els habitants de les Illes siguin capaços d'implicar-se amb el projecte, que entenguin que el paper individual de cada persona és indispensable, que els fets més quotidians són importants, que la suma de les actuacions de tots els individus són la base per a aconseguir assumir aquest projecte que hem de construir entre tots

El quadre adjunt exposa les dades extremes pel que fa a la capacitat d'implicació dels ciutadans en accions específiques relacionades amb la sostenibilitat. Aquests punts fan referència als tres àmbits: el medi ambient, el socioeconòmic i el socicultural.

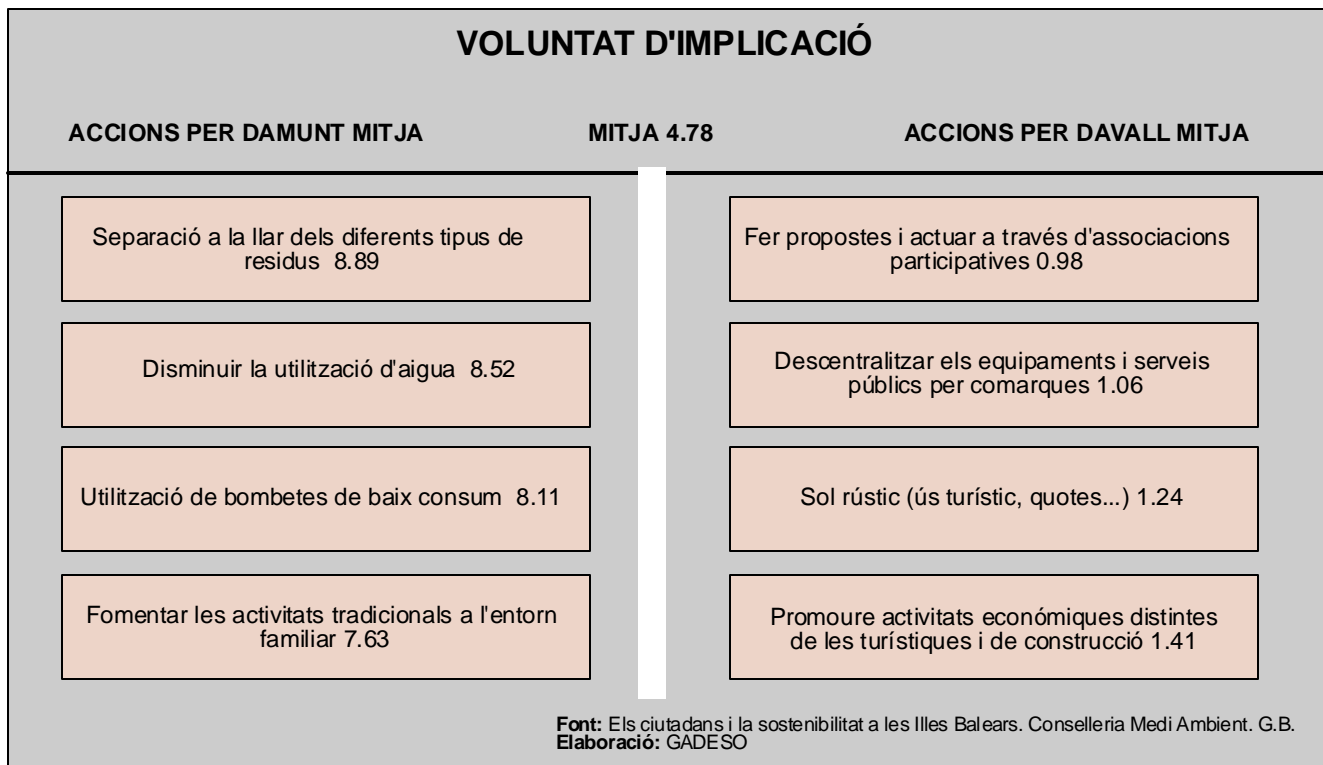
D'entre els resultats crida l'atenció la disponibilitat que té la gent per implicar-se en accions individuals (disminuir utilització d'aigua, bombetes de baix consum...) relacionades amb els recursos naturals i la seva correcta utilització, però en canvi mostren resistències per actuar de forma conjunta amb els seus conciutadans mitjançant agrupacions o manifestacions, per tal de canviar aspectes de caire econòmic.

Aquestes dades ens demostren, en certa manera, la dificultat de mobilització que pateix la societat illenca, que

només es veu capaç d'actuar o implicar-se en accions molt properes i en canvi no té voluntat d'agrupar-se, sols un 0.98, i formar teixit per tal de crear una pressió social que lluiti per a establir accions més complexes que conduixin al conjunt de la societat cap a la sostenibilitat. També és interessant dir que els ciutadans no fan comptes involucrar-se en temes d'ordenació territorial, com puguin ser l'ús del sòl rústic o la distribució del serveis públics i els equipaments per comarques. A més s'enyoren iniciatives que vulguin canviar el model econòmic basat en el turisme i la construcció.

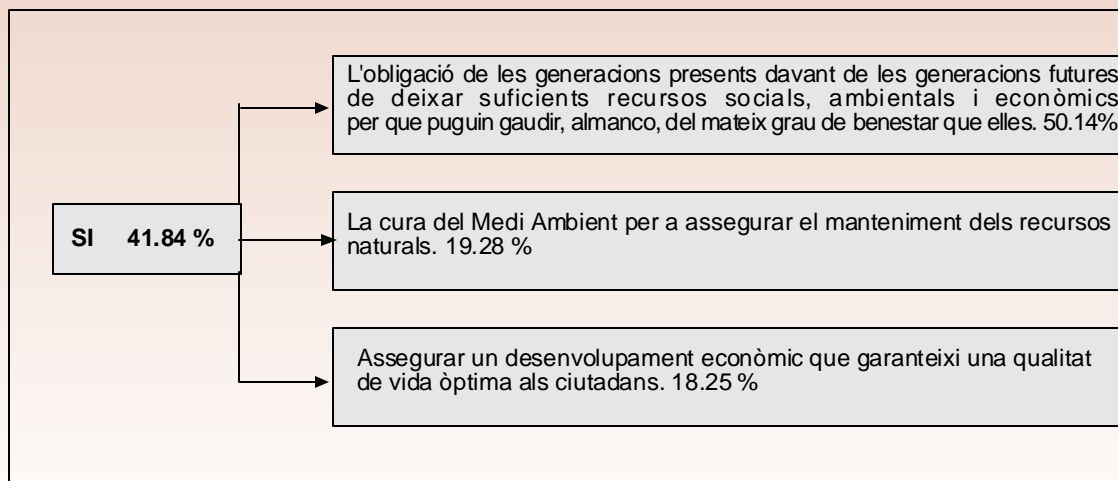
Finalment podem observar com els habitants de les illes tenen una disposició a actuar quan fem referència a la conservació i correcta utilització dels recursos naturals, com pugui ser la disminució en la utilització d'aigua o l'ús de bombetes de baix consum, però renega d'implicar-se en temes de caire més econòmic, com ara promoure activitats distintes al turisme i la construcció, les solucions a aquests temes sembla que no els veuen en les seves mans.

Acabar dient que la mitja d'implicació no arriba al cinc i que s'hauria de potenciar aquesta idea de voler formar part de la solució als nostres problemes.

POSSIBLES CONCLUSIONS

Sap Vostè el que és la Sostenibilitat/Desenvolupament Sostenible?

Font: Els ciutadans i la sostenibilitat a les Illes Balears. Conselleria Medi Ambient. G.B.
Elaboració: GADESO

Potser el tret que crida més l'atenció en relació a la percepció que tenen els ciutadans de la sostenibilitat, i el que implica, es podria englobar en una sola paraula: "ambigüitat", fruit aquesta de la mescla entre el desconeixement dels conceptes i la importància que la societat dona als mateixos.

Podem començar observant que la societat mallorquina té un coneixement difús del que significa la sostenibilitat. Per un costat només la meitat dels ciutadans que diuen conèixer el significat del terme aconsegueixen donar la definició correcta, però en canvi cal tenir en compte l'elevada importància que durant l'estudi donen als diferents continguts que formen el cos de la sostenibilitat. Per tant, tot i no saber definir correctament el concepte, la ciutadania illenca té una especial sensibilitat cap al tema i atorga molta d'importància a les diferents línies d'acció que han de formar part del projecte.

Un altre punt interessant en relació a la percepció que els habitants tenen de la sostenibilitat, és la visió simplificadora del tema. Com hem esmentat durant l'estudi s'ha desglossat el terme en tres àmbits diferents; el medi ambiental, el

socioeconòmic i el socicultural. En canvi els ciutadans illencs no relacionen correctament aquests camps i ho simplifiquen excessivament, conduint-ho cap a la tendència de centrar-ho, exclusivament, en l'àmbit medi ambiental.

Pel que fa a la capacitat o disponibilitat d'implicació, els habitants de les illes mostren una bona predisposició individual alhora d'iniciar accions, però en canvi els hi manca la presència d'un conjunt d'agrupacions, d'esperit col·lectiu, que els faci actuar de forma conjunta davant dels punts que els preocupen. Així que observem que els illencs tenen voluntat d'actuar, de prendre accions i implicar-se, però no saben molt bé com fer-ho.

En definitiva, i relacionant l'anterior esmentat, s'endevina un desig de millorar qualitativament per part dels ciutadans de les Illes Balears. Aquests desig, és fruit de la voluntat de la societat de voler donar un bot qualitatiu pel que fa a la seva organització. El que comença a preocupar als ciutadans és la qualitat de vida, entesa com un fet real i tangible.

Un cop cobertes les necessitats més bàsiques dels habitants i superada (relativament) una segona fase on

regna aquella màxima que assimila el desenvolupament al benestar material, els ciutadans illencs comencen a incorporar valors més qualitius dins les seves reivindicacions o preocupacions. És el mateix camí que han seguit altres societats que anomenam desenvolupades; la qualitat de vida, on un cop assegurades les necessitats de la societat (menjar, escoles, hospitals...) volem que a més aquestes siguin de qualitat.

Aquest seria el punt de partida on es troben les Illes. Tot i no ser el més desitjable hi ha una sèrie d'elements que ens ajuden a ser optimistes. Potser el que manca és la presència d'agents, socials i polítics, que prenguin el liderat de forma decidida, i amb la seva convicció siguin capaços de crear sinèrgies positives que impliquin a la resta d'agents, socials i polítics, per tal d'implantar el projecte participatiu que demana el repte de la sostenibilitat. Aquesta tasca, tot i ser dura, sembla suficientment atractiva per que els ciutadans vulguin formar-hi part, potser el que falta és pedagogia alhora d'informar als habitants de les illes sobre els objectius que ens presenta la sostenibilitat.

